

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา
Factors affecting the participation of citizens in support of local government
administration, Chachoengsao Province

อาจารย์ ดร.กานต์ เสกขุนทด

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the factors affecting the participation of citizens in support of local government administration 2) to study levels of the participation of citizens in support of local government administration 3) to study the relationship between factors and participation of citizens in support of local government administration 4) to conduct the predictive participation of citizens in support of local government administration and 5) to study a quality data of problems on the participation of citizens in support of local government administration. Independent variable were Individual factor, community factors, communication factor and potential organizational factor. Dependent variable was the predictive participation of citizens in support of local government administration. Context of study was the local government administration, Chachoengsao Province. The samples were 384 people who lived in the district electing Chachoengsao. and the sample interview was 55 people. The tools of research were questionnaires and interview forms. The statistics used for analyzing the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, Peason's correlation coefficient and multiple regression analysis. The findings revealed that:

1. Factors that affecting the participation of citizens in support of local government administration' overview of all were moderate. Factors included the highest average was individual factors. The community and the communication were the lowest average.

2. The participation of citizens in support of local government Administration' overview of all was moderate. Activities included the highest average was the development plan. The preparation of ordinances and the purchasing was the lowest average.

3. The individuals factor (X_1), the community factors (X_2), the communication factors (X_3) and potential organizational factor (X_4) were correlated positively with the participation of citizens in support of local government administration (Y). There was shown a statistically significant at .01 level.

4. The communication factors (X_3) and potential organizational factor (X_4) could forecast the participation of citizens in support of local government administration was 52.40 percent. The equation written in the form of raw score was: $y' = .698 + .472X_3 + .267X_4$ and the equation written in the form of standard score was: $z' = .489X_3 + .272X_4$

5. The in-depth interviews sample was consistent with the results of quantitative research on that the individuals factor (X_1), the community factors (X_2), the communication factors (X_3) and potential organizational factor (X_4) were correlated positively with the participation of citizens in support of local government administration, Chachoengsao Province.

Keywords : the participation of citizens, the local government administration

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วิธีการศึกษาผ่านตัวแปรต้น 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยศักยภาพองค์การ ส่วนตัวแปรตามได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น บริบทที่ศึกษา คือ การบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 384 คน และกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ จำนวน 55 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมทุกปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร

2. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการจัดทำแผนพัฒนา รองลงมา คือ การจัดทำข้อบัญญัติ ส่วนกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดซื้อจัดจ้าง

3. ปัจจัยด้านบุคคล (X_1) ปัจจัยด้านชุมชน (X_2) ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_3) และปัจจัยด้านศักยภาพองค์การ (X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_3) และปัจจัยด้านศักยภาพองค์การ (X_4) สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 52.40 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ คือ $y' = .698 + .472X_3 + .267X_4$ และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ $z' = .489X_3 + .272X_4$

5. การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยศักยภาพองค์การ และปัจจัยด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2542 มีพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เพิ่มบทบาทและให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยและส่งเสริมให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความคล่องตัวและสามารถแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาชุมชนและสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนใน

ท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543, หน้า 14)

ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผย และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้ภาครัฐต้องแสวงหารูปแบบการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รวมตัวกัน

เข้าร่วมในการปกครองตนเอง โดยให้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรมและร่วมติดตาม ตรวจสอบ (สิริพัฒน์ ลาภจิตร, 2550, หน้า 1)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาภาครัฐได้แสวงหายุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แนวคิด ทฤษฎีจากต่างประเทศเพื่อนำมากำหนดแนวทางการพัฒนา โดยการกำหนดโครงการและรายละเอียดการทำงานต่างๆ ให้กับประชาชนแต่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม โดยเฉพาะการร่วมตัดสินใจ การกระทำดังกล่าวส่งผลให้ภาคประชาชนพึงพิงต่อราชการมากยิ่งขึ้น (ทวิทอง หงส์วิวัฒน์, 2527, หน้า 35) การมุ่งพัฒนาให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม จึงเป็นวิธีที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองและประสานความร่วมมือในการจัดการชุมชนให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุขตามวิถีประชาธิปไตย

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีการแบ่งส่วนราชการการปกครองเป็นอำเภอจำนวน 11 อำเภอ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาล 29 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 79 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง ประชากร 658,966 คน ชาย 323,500 คน หญิง 335,446 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2554, ออนไลน์) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการบริหารและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายประชาชน จัดตั้งกลุ่ม สมาคม องค์กรต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนจนการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การร่วมเป็นกรรมการต่างๆ ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดฉะเชิงเทรามากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย ปัจจัยด้านกายภาพสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน และการเมืองชุมชน จากการศึกษาของนพกาญจน์ เมตตานนท์ (2541, บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน คือ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการแสวงหาความคิดเห็นจากประชาชน ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเป็นผลมาจากตำแหน่งในชุมชน และสนิท ขาวสะอาด (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยศึกษากรณีโครงการประปาหมู่บ้านอำเภอเมืองนครพนม

และอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำทางสังคมและผู้นำในครอบครัว ปัจจัยทางด้านการจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐในด้านงานนิเทศงาน ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจและผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสาธารณะท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็น หลักพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย คู่กันเคยกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น การเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนและเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งจะเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับใด รวมถึงอุปสรรคของการเข้าไปมีส่วนร่วม มีอะไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนภายใต้ฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยมาบูรณาการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา
5. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 11 อำเภอ จำนวน 456,859 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2554, ออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 11 อำเภอ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W. Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน

3. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชาชนทั้ง 11 อำเภอ อำเภอละ 5 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ 55 คน ประกอบด้วย ตัวแทนประชาชนอำเภอละ 2 คน ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านอำเภอละ 1 คน ตัวแทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอละ 2 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยศักยภาพองค์การ

2. ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนา 2) ด้านการจัดทำข้อบัญญัติ 3) ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง 4) ด้านการประชุมสภา และ 5) ด้านการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 1) การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's coefficient correlation) ส่วนการสร้างสมการพยากรณ์ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) โดยการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (stepwise method) วิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความให้ความหมายเรื่องราวต่างๆ โดยผู้วิจัยเอง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ปัจจัยด้านบุคคล

ปัจจัยด้านบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน การรู้สำนึกในหน้าที่ การอาสาสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสังคมชุมชน การมีความรู้ความสามารถกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น งานวิจัยที่สนับสนุนเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การรู้สึกที่ตัวเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้านและความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน (สุจินต์ ดาววิระกุล, 2527) นอกจากนี้เราจะพิจารณาว่าท่านได้รับผลกระทบ (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) หรือประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ความใกล้ชิดกับปัญหาประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อมค่านิยมและอำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, 2543) จึงมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ถ้าหากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ใส่ใจปัญหาทุกข์สุขของประชาชนหรือไม่ให้ความสำคัญกับประชาชน จัดความสัมพันธ์ทางอำนาจการปกครองเป็นแบบบนลงล่างหรือแบบผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (สุทธนู ศรีไสย์ และคณะ, 2544) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนก็จะมีข้อจำกัดหรือมีน้อย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถามแต่มีข้อต่างกันที่ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุผลที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ก็เพื่อประโยชน์กับตัวเองเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ เพื่อประโยชน์กับชุมชนหมู่บ้านของตนเอง ปัจจัยที่ดึงดูดและผลักดันให้เกิดการกระทำหรือมีส่วนร่วมได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) เป้าหมาย (Goals) ข้อผูกพัน (Commitments) เป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญที่ผลักดันให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมซึ่ง Verba and Nie (1972) เห็นว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ดังนั้นคุณลักษณะส่วนบุคคลสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูงซึ่ง Verba and Nie (1972) เรียกแนวคิดนี้ว่า “Socio-economic Status Model” (สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม) เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้คนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มี

ส่วนร่วมคือผู้เข้าร่วมพิจารณาแล้วเห็นว่ากระทำนั้นมีแนวโน้มจะนำประโยชน์มาให้มากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่คุ้มค่าทำให้บุคคลกลุ่มนั้นตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วม ซึ่งเป็นตัวแบบการมีส่วนร่วมทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Model of Participation) เป็นตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Milbrath and Goel (1977 อ้างถึงในศิริรักษา สถาพรวงษา, 2541, 33-38) ซึ่งเห็นได้ว่าปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ทักษะคติ ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิกภาพการสืบลักษณะนิสัยจากบิดามารดา และความต้องการเชิงจิตวิทยาซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมของบุคคล ความห่วงใยเรื่องการเมือง การมีความรู้สึกในความสามารถของตน การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงโดยเฉพาะทางการศึกษา การมีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง การมีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงออกทางสังคมจะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม

1.2 ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนเลือกเป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทหรือมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของบุคคล เพราะบุคคลอยู่ในบริบทของชุมชนวัฒนธรรมของชุมชนการปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม การรวมตัวกันในชุมชนตั้งกลุ่มต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันต่อการที่บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ มากน้อยเช่นกัน มีงานวิจัยที่สนับสนุนเหตุผลดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกและวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดความคิดความเชื่อค่านิยมของบุคคล (Person, 1993 อ้างถึงในสุวรรณ มานะโรจนานนท์, 2542, 15) และสอดคล้องกับธวัช เบญจาทิกุล (2529) ที่กล่าวว่าปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและจิตวิทยาทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะผู้นำ (Charismatic Leader) รวมทั้งความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวของผู้นำทำให้ชาวบ้านเลื่อมใสเกิดการรวมกลุ่มได้ง่าย (สุดาวดี ดิษฐกิจ, 2543) สอดคล้องกับดำรงค์ วัฒนาและคณะ (2547) วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2522) ที่กล่าวถึงความมีสถานภาพสูงเป็นเพียงคุณสมบัติหนึ่งขององค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริงในกระบวนการตัดสินใจของหมู่บ้าน

1.3 ปัจจัยศักยภาพองค์การ

ปัจจัยศักยภาพองค์การส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ มีการเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดทำประชาพิจารณ์ มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์มีข้อต่างที่สำคัญคือ กลุ่มประชาชนมี 2 กลุ่มซึ่งกลุ่มที่ยอมรับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจเข้าไปร่วมสนับสนุนการทำงานด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่พึงพอใจต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานไม่โปร่งใส ขาดธรรมาภิบาล มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซงไม่สนใจแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การทำงานยังเป็นระบบราชการแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุผลก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรด้วย เช่น บริหารแบบประชาชนต้องมาก่อนโดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการเหตุผลใช้หลักประชานิยมดำเนินการไปก่อนแก้ไขปัญหาล่าช้า ดังนั้น ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความรับผิดชอบกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของประชาชน จึงเป็นสาเหตุสำคัญหรือมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการสนับสนุนการทำงานของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิชัยศรีและคณะ (2544) และ นวลน้อย ตรีรัตน์และคณะ (2546) ที่กล่าวถึงความเป็นธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความพึงพอใจ และความน่าเชื่อถือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนอยากเข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีบทบาท หรือร่วมกิจกรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนตนเองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการท้องถิ่นมีความโปร่งใสมีความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (ดำรง วัฒนา และคณะ, 2547)

1.4 ปัจจัยด้านการสื่อสาร

ปัจจัยด้านการสื่อสารส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งข้อมูลข่าวสารประกาศหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนเพื่อ

การบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น จากข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเสนาะ ตีเยาว์ (2538, 25-26) ที่ได้กล่าวถึงการสื่อสารเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานเป็นทั้งปัจจัยและทรัพยากรที่จะใช้ในการบริหารองค์การ ถ้าหากไม่มีการสื่อสารก็ไม่สามารถที่จะบริหารองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อองค์การ นอกจากนี้ พัทณี เขยจรยาและคณะ (2541, 7) กล่าวว่าองค์การเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ กันตามลักษณะของงานจำเป็นต้องรู้ข้อมูลการสื่อสารในองค์การ จึงต้องกระทำเพื่อหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารและใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์การและกับบุคคลและสถาบันอื่นที่อยู่นอกองค์การด้วย ดังนั้นการสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้หน้าที่ต่างๆ ในองค์การดำเนินการต่อเนื่องกัน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนา

กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะในระเบียบและพระราชบัญญัติกำหนดไว้ว่ามีตัวแทนประชาชนหรือผู้แทนชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบลร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงาน ซึ่งจากการข้อค้นพบ ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มากที่สุด คือ การทำประชาคมหมู่บ้าน ส่วนกระบวนการอื่นๆ ทำน้อยเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังติดประกาศเฉพาะบางเรื่องหรือไม่ได้แจ้งประกาศข่าวประชาสัมพันธ์ติดประกาศข้อมูลให้ทราบเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของพะยอม วงศ์สารศรี (2542, 70) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดทำแผน คือ การมีแผนเป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากในอนาคต และให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา

2.2 กิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติ

กิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติประชาชน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกฎหมายและมีการกำหนดเกณฑ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างสูงมาก เช่น การมีส่วนร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดทำข้อบัญญัติ การมีส่วนร่วมเสนอชื่อเพื่อคัดค้านข้อบัญญัติหรือการปรับปรุงข้อบัญญัติ ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ได้บ้าง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการรับรู้รับทราบตามกระบวนการขั้นตอน แม้ว่าจะมีการให้

สิทธิแก่ประชาชน แต่ที่ผ่านมาพบว่าการเข้าชื่อโดยประชาชนเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นมีน้อยมากและมีความเป็นไปได้น้อยสอดคล้องกับบอร์ทย ก๊กผล (2550) ที่กล่าวว่ากระบวนการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องแนบร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นมาด้วยนั้น ประชาชนผู้เสนอจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและมีทักษะเกี่ยวกับการกร่างออกแบบข้อกฎหมายซึ่งอาจจะอยู่นอกเหนือขีดความสามารถที่ประชาชนท้องถิ่นทั่วไปจะกระทำได้

2.3 กิจกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

กิจกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีระเบียบให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณ ดังนั้นในกระบวนการนี้จึงเป็นในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ดำเนินการซึ่งเป็นการนำเอาแผนพัฒนาจัดทำงบประมาณเพื่อนำเสนอสภาพิจารณา ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2537, 278-279) ที่กล่าวถึงการจัดทำงบประมาณรายจ่ายว่า มีขั้นตอน คือ 1) การจัดทำงบประมาณในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานคลัง รวบรวมงานการเงินและสถิติต่างๆ ของทุกหน่วยงานเพื่อใช้ประกอบในการคำนวณขอตั้งงบประมาณเสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ จากนั้นเจ้าหน้าที่งบประมาณจัดทำร่างแล้วเสนอต่อผู้บริหารเพื่อให้ผู้บริหารเสนอต่อสภาต่อไป 2) การอนุมัติงบประมาณเป็นขั้นตอนที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารได้จัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นได้พิจารณาอนุมัติงบประมาณรายจ่าย 3) การบริหารงบประมาณเมื่องบประมาณรายจ่ายประกาศใช้แล้วฝ่ายบริหารจะต้องบริหารงานให้เป็นไปตามงบประมาณรายจ่าย 4) การควบคุมการตรวจสอบและการติดตามผลงบประมาณเป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตั้งแต่การจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณและภายหลังที่ได้บริหารงบประมาณไปแล้วรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

2.4 กิจกรรมการประชุมสภา

กิจกรรมการประชุมสภา เป็นกิจกรรมที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยการเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม การเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม และการเข้าร่วมรับฟังการประชุมมีการกำหนดหรือระบุไว้ในพระราชบัญญัติ แต่โดยการปฏิบัติแล้วไม่ค่อยได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับสุทรนุ ศรีไสย์ และคณะ (2544) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะของการรับฟังมากกว่า นอกจากนี้ ชาติชาย ฌ เขียวใหม่ (2533) ได้นำเสนอถึงข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 1) การ

ขาดคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะของประชาชน 2) ปัจจัยในชุมชน ไม่เอื้อต่อการรวมตัวและการมีส่วนร่วม 3) การขาดระบบการจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4) การออกกฎหมายระเบียบเพื่อกำหนดช่องทางและกลไกที่ประชาชนจะเข้าไปตรวจสอบยังไม่ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเท่าที่ควร

2.5 กิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง

กิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง มีกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้มีผู้แทนประชาชนเข้าไปร่วม คณะละ 2 คนในการร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับงานจ้าง และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตัดสินใจ ในการเลือกทำโครงการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีธรรมาภิบาล ในการบริหารงานโดยการให้ความรู้ความเข้าใจและเปิดเผยข้อมูล อย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับงานของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารหรือข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการประจำไม่เห็นแก่อำนาจเงิน ดำเนินงานด้วย บริสุทธิ์ใจ ควบคุมที่ผลงานไม่ใช่ผลของเงิน คว้าผู้เข้าไปทำหน้าที่แทน ประชาชนเขาทำประโยชน์ให้มากน้อยเพียงใด ผู้ทำหน้าที่เป็น ผู้บริหารและสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องศึกษาบทบาท หน้าที่ในเมื่อประชาชนเลือกเป็น “พระเอกในหมู่บ้าน” ต้องทำ หน้าที่ด้วยจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบสิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงจะสร้าง ให้สังคมเข้มแข็งน่าอยู่และอยู่เย็นเป็นสุข

สาเหตุที่ประชาชนไม่เข้าร่วมในการดำเนินงาน ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สาเหตุสำคัญในลำดับแรก คือ ไม่มีเวลา ขาดโอกาส ประกอบอาชีพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เล่นพรรคเล่นพวก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานไม่โปร่งใส มีการทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนข้าราชการการเมืองเห็นว่ามีฐานะไม่ดี ยากจน ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่ามีความรู้น้อยขาดทักษะ และประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญลำดับแรกๆ ผู้ตอบ แบบสอบถามไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจัยค่าใช้จ่าย ซึ่งสถาบันดำรง ราชนาภาพ (2546: 42) กล่าวว่าประชาชนขาดความตระหนัก ในสิทธิ บทบาทหน้าที่และจิตสำนึก ระบบราชการไม่เอื้อต่อการมี ส่วนร่วม ระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ส่วนจินตนา สุทธิจारी (2544) มองว่าปัญหาเกิดจากการเพิกเฉย พฤติกรรมของ บุคลากรรัฐ ในขณะที่คณะเนติฯ ศรีบัวเอียวและคณะ (2545) เห็นว่า เป็นปัญหาของการใช้เครื่องมือในการบริหารและหรือกลยุทธ์ของ การมีส่วนร่วมปัญหาการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดปัญหาด้านความพร้อม ของภาครัฐ นอกจากนี้ ขาดศิษย์ ฌ เชียงใหม่ (2533) ยังได้เสนอ ปัญหาการมีส่วนร่วม คือ การขาดคุณค่า และจิตสาธารณะของ ประชาชน ปัจจัยด้านชุมชนไม่เอื้อต่อการรวมตัว และการมีส่วนร่วม

การขาดระบบการจัดการ การมีส่วนร่วมการออกกฎหมายระเบียบ เพื่อกำหนดช่องทางและกลไกที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบยังไม่ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ส่วนจรัส สุวรรณมาลา (2547, 25) ได้ตั้งข้อสังเกตโดยทั่วไปขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี แนวโน้มการใช้กระบวนการตัดสินใจเริ่มสิ่งใหม่โดยกลุ่มหรือองค์กร ชุมชนและมักจะเลือกทำในสิ่งที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยตรง ทำเรื่องใกล้ตัวไม่ได้คำนึงถึงอนาคต การตัดสินใจไม่เข้าร่วมปัญหา อยู่ที่ยุทธศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจ การหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพความไม่ พร้อมและความไม่พอของบุคคล นั้นหมายความว่าด้านความไม่ พร้อมเนื่องจากผู้บริหารหรือสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ ได้รับคัดเลือกเข้ามาทำงานโดยส่วนใหญ่แล้วต้องใช้จ่ายเงินเพื่อทุ่มใน การหาเสียงและเลือกตั้ง เมื่อก้าวเข้ามาแล้วก็อาจจะต้องมากอบโกย และเอื้อประโยชน์พวกพ้องที่ส่งเสริมและเจ้าหน้าที่เงินทุนทำให้ต้อง ทุจริตคอร์รัปชันและจัดสรรโครงการเอื้อประโยชน์และพวกพ้อง มีการฮั้วกันหรือต่อรองผลประโยชน์กันหรือเอื้อผลประโยชน์ให้กัน ส่วนด้านความไม่พอคือเมื่อได้ถูกเลือกเข้ามาทำหน้าที่บริหารแล้วก็ ไม่รู้จักพอ บางคนมีอุดมการณ์มีเจตนารมณ์ที่ดีในการเข้ามาพัฒนา หมู่บ้านแต่เมื่อเข้ามาแล้วเห็นประโยชน์อยู่ตรงหน้าก็ไหลตามน้ำถูก กลืนไปในที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยด้านสภาพองค์การ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล (X_1) ปัจจัยด้านชุมชน (X_2) ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_3) และปัจจัยด้านศักยภาพองค์การ (X_4) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Y) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ มีการเชิญชาวบ้านเข้าร่วม กิจกรรม มีการจัดทำประชาพิจารณ์ มีความกระตือรือร้นในการแก้ไข ปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีข้อต่างกันที่สำคัญคือกลุ่มประชาชนมี 2 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ยอมรับการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจ เข้าไปร่วมสนับสนุนการทำงานด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่พึงพอใจ ต่อการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าการ ปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานไม่โปร่งใส ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซง ไม่สนใจแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังการ

ทำงานยังเป็นระบบราชการแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุผลก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรด้วย เช่น บริหารแบบประชาชนต้องมาก่อนโดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการเหตุผลใช้หลักประชานิยมดำเนินการไปก่อนแก้ไขปัญหาภายหลัง ดังนั้นความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความรับผิดชอบกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของประชาชน จึงเป็นสาเหตุสำคัญหรือมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการสนับสนุนการทำงานของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธนู ศรีไสย์ และคณะ (2544) และ นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) ความเป็นธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยสร้างความไว้วางใจความพึงพอใจและความน่าเชื่อถือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน

4. สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์พบว่าสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบคือ

$y' = .698 + .472X_3 + .267X_4$ และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$z' = .489X_3 + .272X_4$ ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ถูกเลือกคือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_3) และปัจจัยด้านศักยภาพองค์กร (X_4) ทั้งนี้เป็นเพราะการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารงานเป็นทั้งปัจจัยและทรัพยากรที่จะใช้ในการบริหารองค์กรถ้าหากไม่มีการสื่อสารก็ไม่สามารถที่จะบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อองค์กรในการบริหารที่จะทำให้งานขององค์กรดำเนินต่อไปการสื่อสารทำให้เกิดความหมาย ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียคาดคะเนความคิดซึ่งกันและกันได้ และทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานขององค์กร นอกจากนี้การสื่อสารยังนำไปใช้ในกิจกรรมขององค์กรหลายอย่าง ในขณะที่เดียวกันจากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล (X_1) และปัจจัยด้านชุมชน (X_2) ไม่ได้ถูกคัดเลือกเป็นตัวแปรพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาเหตุสำคัญในลำดับแรก คือ ไม่มีเวลา ขาดโอกาส

ประกอบอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเล่นพรรคเล่นพวก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจุบันค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้บอกว่ายินดีเสียสละค่าใช้จ่ายแม้ว่าฐานะไม่ดี ยากจนก็พอเสียสละเวลา หรือเงินทองและให้ความช่วยเหลือได้หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานตามกฎระเบียบและโปร่งใส ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการการเมืองที่ให้ความสำคัญในเรื่องค่าใช้จ่าย หรือเรื่องการเงินในการตัดสินใจไม่เข้าร่วมเพราะการไปทำหน้าที่ของคณะผู้บริหารหรือสมาชิกต้องเสียสละเงินทอง เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้ามา การเข้าไปทำงาน การลงพื้นที่ เป็นต้น จะต้องใช้รายได้ส่วนตัวช่วยเหลือกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่คนมีความรู้มีทรัพย์สินแต่ขาดทุนทรัพย์จึงไม่ได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือสังคมเพราะข้อจำกัดที่สำคัญคือเงิน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อจำกัดอยู่ที่ปัจจัยด้านบุคคล เช่น การศึกษา ความรู้ ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปม (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ เป็นหน้าที่ของรัฐ ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของประชาชนในเรื่องของการไม่มีเวลา เรื่องของการเงิน เศรษฐกิจ การขาดโอกาส การประกอบอาชีพ ขาดจิตสาธารณะ ส่วนปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัญหาสำคัญคือระดับความเป็นธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเล่นพรรคเล่นพวก ความห่างเหินของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับสถาบันดำรงราชานุภาพ (2546, 42) คือประชาชนขาดความตระหนักในสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึก ระบบราชการไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ส่วน จันทนา สุทธิจारी (2544) มองว่าปัญหาเกิดจากการเพิกเฉยพฤติกรรมของบุคลากรรัฐ ในขณะที่คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี้ยว และคณะ (2545) เห็นว่าเป็นปัญหาของการใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการงาน และหรือกลยุทธ์ของการมีส่วนร่วมปัญหาการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ นอกจากนี้ ชาตชาย ณ เชียงใหม่ (2533) ยังได้เสนอข้อจำกัดการมีส่วนร่วม คือ การขาดคุณค่าและจิตสาธารณะของประชาชน ปัจจัยด้านชุมชนไม่เอื้อต่อการรวมตัว และการมีส่วนร่วม การขาดระบบการจัดการการมีส่วนร่วม การออกกฎหมายระเบียบเพื่อกำหนดช่องทางและกลไกที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 กระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมหรือหนุนเสริมอย่างต่อเนื่องการสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชน ต้องสร้างความตระหนักและจิตสำนึกพื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องสาระสำคัญในการสร้างความตระหนัก ได้แก่ สิทธิ หน้าที่ บทบาทอำนาจหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมาย

1.2 กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมศักยภาพท้องถิ่นและความเข้มแข็งให้กับชุมชนและองค์กรประชาชน โดยทุกภาคส่วนต้องบูรณาการวางแผนและส่งเสริมควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจชุมชน

1.3 กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายความร่วมมือในการสร้างเสริมวิสาหกิจทางเมืองและการบริหารให้กับข้าราชการการเมืองผู้บริหารท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้พื้นฐานความรู้แล้วต้องมุ่งเน้นสร้างคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรมทางการเมือง

1.4 กระทรวงมหาดไทยควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัปดาห์โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการกำหนดแผนการพัฒนาคน พัฒนาการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ตลอดจนทั้งมีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยควรมีคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการของศูนย์ปฏิบัติการในสัปดาห์

1.5 กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีตำแหน่งนิติกรปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้มีความถูกต้องชัดเจนสู่การปฏิบัติได้จริง

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน หรือภาคประชาสังคมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะต่างๆ ภายใต้กรอบกฎหมายโดยควรเริ่มตั้งแต่ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสและประโยชน์ของคนในพื้นที่

2.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวทางปฏิบัติในการออกกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กรบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการบริหารงานในการเปิดโอกาสให้ประชาชนหลากหลายอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเสนอแนวทางพัฒนาให้

สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2.2 พัฒนาคณะและพัฒนางานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้เสนอโครงการหรือผู้จัดกิจกรรมเล็กๆ มาเป็นผู้รับฟังโดยให้ประชาชนเป็นผู้เสนอโครงการ โดยเริ่มจากกิจกรรมเล็กๆ ก่อน เช่น โครงการกีฬาหมู่บ้าน การเสวนาประชาชน ทำให้ประชาชนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น และเข้ามามีส่วนร่วมตามธรรมชาติ

2.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่อง สิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การวางแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติ การประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบการดำเนินงาน เป็นต้น

2.3 การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่งานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานข้อมูลข่าวสารทางราชการ การปิดประกาศข่าวสาร การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ ให้หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงประชาชนและทำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

2.3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ของประชาชนพลเมือง การร่วมเข้าข้อเสนอข้อบังคับ การคัดค้านข้อบังคับตำบลที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน การตรวจสอบการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งผลดีผลเสียในการเข้าร่วม

3. ข้อเสนอแนะการวิจัย

3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่นๆ รวมถึงเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร

3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมดำเนินการนโยบายสาธารณะหรือบริการสาธารณะด้านอื่นๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 ควรมีการทำศึกษาวิจัยสาเหตุปัญหาต่างๆ ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อหายุทธศาสตร์กลยุทธ์แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนา

ประชาธิปไตยให้เกิดจากฐานรากของชุมชน

3.4 การศึกษาพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเทียบกับกรรมกรมีส่วนร่วมกับองค์กรอื่น

เอกสารอ้างอิง

- คะนิงนิจ ศรีบัวเอี้ยว และคณะ. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหาอุปสรรคและทางออก. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- จันทนา สุทธิจารี. การมีส่วนร่วมของประชาชนการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ : วี.เจ. พรินติ้ง, 2544.
- จรัส สุวรรณมาลา. นวัตกรรมท้องถิ่นไทยเล่ม 9 กรณีศึกษาด้านการเมืองและการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานทั่วไป. กรุงเทพฯ : สถาบันวิถีใหม่ท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับพฤติกรรมทางการเมืองของชาวนาในภาคเหนือ”. ใน อนุญาทฤษฎ (บรรณาธิการ), รัฐกับหมู่บ้าน ในไทยศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ดำรง วัฒนาและคณะ. การประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนและเหมาะสมของภารกิจที่จะถ่ายโอน. รายงานการศึกษาวิจัยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2527.
- ธวัช เบญจาทิกุล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา : หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- นวลน้อย ศรีรัตน์และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล. รายงานการวิจัยสถาบันพระปกเกล้า, 2546.

- นพกาญจน์ เมตตานนท์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีชุมชนแออัดยานนาวา. เอกสารวิจัยภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์. การคลังรัฐบาลและการคลังท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.
- พะยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สุภาการพิมพ์, 2542.
- พชนี เขยจรรยาและคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : เดือนตุลาคม, 2543.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. ภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. การบริหารแผนงานเชิงกลยุทธ์ในหน่วยงานภาครัฐบาล. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ศิริภา สถาพรจนา. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สุจินต์ ดาววิระกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา, สำนักงาน.
ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่
จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2554 จาก
<http://www.chacheongsaolocal.go.th/index.php>
สถาบันดำรงราชานุภาพ. ปัญหาการบริหารงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัยสำนักงานปลัด
กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน
กรมการปกครอง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2546.
สนิท ขาวสะอาด. ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
ระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีโครงการประจำหมู่บ้านอำเภอ
เมืองนครพนมและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
สุดาวดี ดิษฐกิจ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามธรรมชาติ : ศึกษากรณี
ชุมชนสาคลี อำเภอเสนา จังหวัดระนองศรีอยุธยา.
การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.
สุทธนู ศรีไสย และคณะ. ศึกษาองค์การปกครองท้องถิ่นที่มีความ
เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
สุวรรณ มาณะโรจนานนท์. ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมี
ส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลสตรี พื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

เสนาะ ตีเยาว์. การสื่อสารในองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.
เอนก เหล่าธรรมทัศน์. เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น : ปัญหาการเมืองการ
ปกครองที่ระดับชาติอันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่น
ที่ไม่เพียงพอ. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2543.
อรรถ ก๊กผล. “การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน.”
ในคู่มือพลเมืองยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนัก
พิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550.
Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. Determining sample
size for research activities. Educational and
Psychological Measurement. 1970.
Milbrath & Goel, M.L. Political Participation : How and
Why People Get Involved in Politics. University
Press of American. 1977.
Person, J.L. An Examination of The Relationship
Between Participative. Management and
Perceived Institutional Effectiveness in North
Carolina Community Colleges. Dissertation
Abstracts International. 1993.
Verba, Sidney & Nie, Norman H. Participation in America:
Political Democracy and Social Equality.
New York: Harper & Row. 1972.